

Programma van maatregelen bij:
Nota landschappelijk booronderzoek en
prospectie met ingreep in de bodem :
Vosselaarseweg, Lille
(prov. Antwerpen)

Robby Vervoort
Freelance Senior Archeoloog
Borgerhout, april 2024

Titel

Programma van maatregelen bij:
Nota landschappelijk booronderzoek en
prospectie met ingreep in de bodem:
Vosselaarseweg, Lille
(prov. Antwerpen)

Auteur

Robby Vervoort

Opdrachtgever

Ontwikkelaar

Projectcode

2024B158

2024B225

Plaats en datum

Borgerhout, april 2024

Reeks en nummer

RVFSA-Rapport, 190

Inhoud

1. Technische fiche/administratieve gegevens	3
2. Inleiding	6
3. Synthese en antwoord onderzoeksvragen	6
4. Kennisvermeerderingspotentieel van het projectgebied	10
5. Programma van maatregelen	11

1. Technische fiche/administratieve gegevens

Naam site

Lille, Vosselaarseweg
(22-LIL/VOS-2022L201)

Ligging

Lille, Vosselaarseweg 1

Kadastrale gegevens

Lille: 3de Afdeling: Gierle, Sectie B
Perceelnummers: 1S6, 1A6, 1B3,
1Z5, 1C3, 1K3, 1G3, 1Y5, 1F3, 1X5

Bounding Box

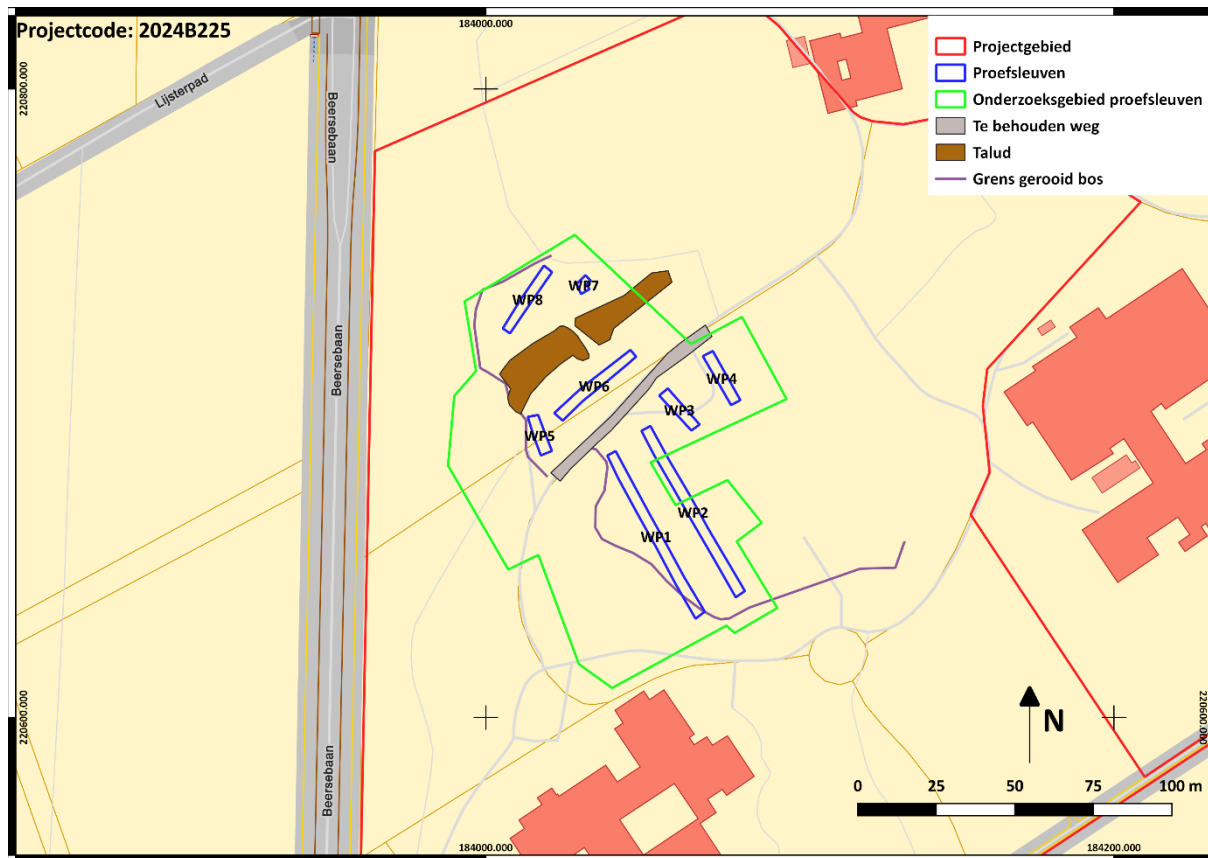
X 183964,9	Y 220779,9
X 184080,6	Y 220829,5
X 184121,6	Y 220790,5
X 184169,3	Y 220791,8
X 184208,3	Y 220764,7
X 184160,0	Y 220709,1
X 184161,3	Y 220677,4
X 184154,7	Y 220664,1
X 184209,0	Y 220583,4
X 184507,3	Y 220782,5
X 184511,9	Y 220777,3
X 184061,4	Y 220477,6
X 184064,1	Y 220450,5
X 184038,2	Y 220435,3
X 184093,2	Y 220348,6
X 183955,0	Y 220262,0

Projectcode

Bureauonderzoek: 2022L201

Landschappelijke boringen: 2024B158

Proefsleuven: 2024B225

Figuur 1: Kadasterkaart met aanduiding onderzoeksgebied in groen en uitgevoerde sleuven in blauw (1/750)

Opdrachtgever

Ontwikkelaar

Contactpersoon opdrachtgever

Zie Privacy-fiche

Uitvoerder

Robby Vervoort. Freelance Senior Archeoloog. Research & Consultancy.

Erkend archeoloog

Robby Vervoort OE/ERK/Archeoloog/2016/00126
Guldensporenstraat 143
2140 Borgerhout

Assistent-Archeoloog

Sebastien De Molenaere
Alissa Monden

Assistent-Aardkundige

Robby Vervoort

Geplande ingreep

Slopen deel bestaande verharding en bebouwing, rooien bomen, verwijderen deel bestaande talud, aanleggen nieuwe verhardingen en wegenis, optrekken nieuwbouw, aanplantingen groenvoorziening, aanleggen deel nieuwe talud, realiseren nieuwe wadi.

Geldende wetgeving en voorwaarden

Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 en het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014. De melding werd opgesteld overeenkomstig de Code van Goede Praktijk. De totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft, bedraagt 3000m² of meer en de bodemingreep bedraagt 1000m² of meer, zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 en is gelegen buiten een zone waarop lagere oppervlaktecriteria van toepassing zijn.

Randvoorwaarden

Het projectgebied is op het gewestplan volledig gelegen binnen gebieden voor gemeenschapsvoorziening en algemeen nut. Een deel van het terrein is heden bebost, verhard en/of bebouwd.

Doelstelling

Het doel van deze nota is om via de resultaten van de tot op heden uitgevoerde vooronderzoeken na te gaan wat het archeologische potentieel van het projectgebied is

Thesaurus

Bureauonderzoek, landschappelijk booronderzoek, prospectie met ingreep in de bodem, proefsleuven, uitgesteld traject

2. Inleiding

Naar aanleiding van de aanvraag voor het bekomen van een omgevingsvergunning te Lille, Vosselaarseweg 1 werd reeds een bureauonderzoek uitgevoerd. Hieruit bleek dat het projectgebied een verhoogde kans had op de aanwezigheid van archeologische resten met een hoog potentieel op kenniswinst. Daarom werden bijkomende onderzoeken aanbevolen in de vorm van een landschappelijk booronderzoek en een prospectie met ingreep in de bodem. Deze onderzoeken dienden te worden uitgevoerd in een uitgesteld traject.

3. Synthese en antwoord onderzoeksvragen

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek (**2022L201**) bleek dat het projectgebied gezien zijn ligging, zowel landschappelijk als op basis van gekende archeologische waarden in de ruimere omgeving van het projectgebied, en op basis van historische en cartografische data, een hoog archeologisch potentieel in zich droeg. De mogelijk aanwezige archeologische resten binnen het projectgebied konden dateren vanaf de steentijden tot en met de middeleeuwen. Met name voor de periode van de metaaltijden en de Romeinse periode was er een verhoogde kans op de aanwezigheid van waardevolle archeologische resten. Daarom werd geadviseerd bijkomende vooronderzoeken uit te voeren. In de eerste plaats zou via een landschappelijk booronderzoek bepaald worden wat de toestand was van de bodemopbouw, gezien binnen het terrein sprake was van zandduinen met hieronder mogelijk oude afgedekte intacte bodemprofielen. Er diende nagegaan te worden in hoeverre de oorspronkelijke bodemopbouw onder de duinen intact was gebleven. Op basis van de resultaten van dit booronderzoek zou bepaald worden wat de beste mogelijke onderzoeksstrategie was teneinde na te gaan of er zich waardevol archeologisch erfgoed binnen het projectgebied bevond. Op basis van het uitgevoerde landschappelijk booronderzoek (**2024B158**) bleek dat er binnen het projectgebied inderdaad sprake was van de aanwezigheid van duinen, echter kon er geen uitsluitel worden gegeven omtrent de aanwezigheid van een intact afgedekt oud bodemprofiel onder de zandduinen. Om die reden diende voorafgaandelijk aan het uitvoeren van het sleuvenonderzoek in de noordelijke zone van het terrein machinaal een profielput te worden gerealiseerd. Elders op het terrein was sprake van een oude afgedekte bodemhorizont. Echter bleek hier dat er geen sprake was van een bewaard oud bodemprofiel. De oude bodem was gedeeltelijk verstoord (afgetopt). Verder werden tijdens het uitgevoerde booronderzoek aanwijzingen aangetroffen over aanwezige verstoringen. Echter kon niet worden uitgesloten dat er binnen de onderzoekszone geen waardevolle archeologische resten meer aanwezig waren in de vorm van grondsporen. Dit diende te worden onderzocht door middel van proefsleuven.

Het bodemonderzoek bevatte tevens de realisatie van profielputjes ter hoogte van de te verwijderen verhardingen. Doel was na te gaan in hoeverre het verwijderen van de verhardingen mogelijks aanwezige steentijd artefactensites zou kunnen beschadigen. Uit de profielputjes bleek dat er ter hoogte van de te verwijderen verhardingen voor het grootste deel verstoorde lagen aanwezig waren. Er werden geen aanwijzingen gevonden dat er steentijd artefactensites zouden worden beschadigd door de verhardingen te slopen. Een verder archeologische begeleiding tijdens dit deel van de geplande werken was niet nodig.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek (**2024B225**) werden in totaal 6 spoornummers toegekend. Het betrof alle sporen uit de nieuwste tijd die meestal in verband stonden met het ontginnen van de heidegronden en de aanleg van de dennenbossen in de 19de eeuw. Het zuidelijke deel van het onderzochte gebied wordt gekenmerkt door een grote graad van verstoring ten gevolge van een 20ste-eeuwse constructiefase en een 21ste-eeuwse sloopfase. Hierbij werd de C-horizont in grote delen van de zuidelijke zone diepgaand verstoord.

In het westelijke deel van het terrein bleek de bodem op sommige plaatsen wel intact te zijn. Hier situeerde zich een oude afgedekte B-horizont, die lokaal nog werd afgedekt door duinzand. Echter werden ook hier geen aanwijzingen aangetroffen voor de aanwezigheid van waardevolle archeologische resten. Allicht bevatte het oorspronkelijke reliëf, voorafgaandelijk aan de vorming van de duinen, een lokale depressie.

In het noordelijke deel van het projectgebied, ter hoogte van de gerooide bomen, werd wel een intacte bodemopbouw aangetroffen. Hier werden geen verstoringen vastgesteld. In de betreffende zone bevinden zich zandduinen met een dikte tot 1 meter. De zandduinen dekken plaatselijk een oude A-horizont af. Elders bleek deze te zijn verdwenen en rust de duingrond rechtstreeks op de C2-horizont. Bij het aanleggen van een proefsleuf op het niveau van de C2-horizont tekenden zich wel sporen af die allicht een antropogene oorsprong kennen. De juiste interpretatie van deze sporen is niet geheel duidelijk, maar allicht kunnen ze in verband worden gebracht met grondbewerking (grondverbetering, ploegen,...). De sporen dateren van voor het ontstaan van de duinen en tonen aan dat er ter hoogte van het onderzoeksgebied menselijke activiteiten plaatsvonden voorafgaandelijk aan de vorming van de zandduinen.

Samenvattend kunnen we besluiten dat er binnen het terrein geen archeologische resten aanwezig zijn die een hoog potentieel op kennisvermeerdering hebben. Er werden geen aanwijzingen gevonden dat er binnen het onderzoeksgebied in situ bewaarde steentijd artefactensites aanwezig kunnen zijn. Er werden geen sporen aangetroffen van bewoning of begraving uit de historische of proto-historische periode. Het grootste deel van de aangetroffen sporen bestaat uit sporen die in verband staan met de ontginning van de heide en het aanplanten van bossen in de 19de eeuw enerzijds en verstoringen die

gekoppeld zijn aan bouw- en sloopfasen vanaf de 20ste eeuw. Enkel de sporen van landbewerking in het noordelijke deel van het terrein leren ons iets omtrent het oude gebruik van het projectgebied. Echter is niet gekend van wanneer deze sporen dateren. Een datering van de duinen door middel van OSL kan hier eventueel meer inzicht verschaffen.

Op basis van de uitgevoerde onderzoeken kunnen de vooropgestelde onderzoeksvragen worden beantwoord.

- *Is de oorspronkelijke bodem intact?*

Op de bodemkaart van Vlaanderen staan ter hoogte van het projectgebied duinen gekarteerd. Tijdens het uitgevoerde booronderzoek werden effectief aanwijzingen gevonden omtrent de aanwezigheid van zandduinen. Deze dekten plaatselijk resten af van een ouder bodemprofiel. Dit afgedekte bodemprofiel was echter niet meer intact.

Ter hoogte van de te verwijderen verhardingen werd vastgesteld dat de oorspronkelijke bodemopbouw was verstoord.

In het zuidelijke deel van het onderzoeksgebied werden plaatselijk verstoorde lagen aangetroffen.

- *Bevindt er zich een ouder loopniveau en op welke diepte bevindt dit zich?*

In het noordelijke en westelijke deel van het onderzoeksgebied werden resten aangetroffen van een afgedekt, deels bewaard bodemprofiel. We kunnen dus veronderstellen dat het hier een ouder loopniveau betreft. In het noordelijke deel situeerde dit zich op een diepte tussen 70 en 105 centimeter onder het bestaande maaiveld. In het westelijke deel werd de bovenzijde van het gedeeltelijk bewaarde afgedekte bodemprofiel aangetroffen op een diepte van respectievelijk 32, 50 en 84 centimeter. Hieruit blijkt dat het terrein oorspronkelijk allicht een geaccidenteerd microreliëf had.

- *Wat is de opbouw van de bodem?*

Tijdens het booronderzoek werden sporen aangetroffen van volledig verstoorde gronden ten gevolge van bouwactiviteiten. Deze kunnen worden omschreven als bodemtype OB. Door de mens gewijzigde bodems, in casu bebouwde gronden.

Elders is sprake van bodems van het type X, duingronden. Deze bestaan uit een dunne Ah-horizont; een zandige, vaak gevlekte of gelaagde C1-horizont; een afgedekte A of B-horizont; een B/C of C2 horizont; en een C2-horizont

- *Hebben er post-depositionele processen plaatsgevonden en welk effect hebben deze gehad op de archeologische resten?*

Na het ontstaan van de landduinen en het heidelandschap werd het terrein in de loop van de 19de eeuw ontgonnen. Binnen het projectgebied werden sporen aangetroffen van deze ontginningsfase in de vorm van rabatten. Deze hebben plaatselijk, waar de afdekkende duinen niet dik waren, de C-

horizont verstoord. Aan de onderzijde van de rabatten werden sporen van beginnende bodemwerking (podzolizatie) vastgesteld.

- *Zijn er recente verstoringen aanwezig en wat is hun ruimtelijke begrenzing?*

Ter hoogte van de te verwijderen verhardingen is de ondergrond plaatselijk verstoord, waardoor er geen kans is dat zich hier in situ steentijd artefactensites bevinden.

Ter hoogte van de zone waar er in het verleden reeds bebouwing stond is de bodem grotendeels verstoord.

Ter hoogte van de oude grindverharding is de bodem verstoord tot in de C-horizont. Hier werden echter wel nog resten aangetroffen van de 19de-eeuwse rabatten. Met andere woorden, indien zich hier waardevolle archeologische resten zouden bevinden, zouden deze nog gedeeltelijk zijn bewaard.

- *Zijn er archeologische sporen aanwezig in het plangebied? Zo ja: wat is de aard en datering van deze sporen?*

De aangetroffen archeologische sporen zijn grotendeels te dateren in de nieuwste tijd en staan in verband met het ontginnen van de heide en het aanplanten van de bossen vanaf de 19de eeuw.

In het uiterste noorden van het terrein werden sporen van landgebruik aangetroffen die ouder zijn dan het ontstaan van de zandduinen. Hun exacte functie, alsook hun eigenlijke datering zijn niet gekend.

- *Zijn er archeologische vondsten aanwezig in het plangebied? Zo ja: wat is de aard en datering van deze vondsten?*

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden enkel 20ste-eeuwse vondsten aangetroffen (bouwpuin, geëmailleerde potten,...). Deze werden niet ingezameld.

- *Wat is de bewaringskwaliteit van de vondsten?*

Nvt.

- *Wat is de ruimtelijke begrenzing van de sporen (zowel horizontaal als verticaal; strekt de site zich uit buiten de grenzen van het plangebied)?*

Het valt te verwachten dat elders in de omgeving van het projectgebied sporen van rabatten kunnen aanwezig zijn. Deze sporen zijn duidelijk zichtbaar op de Hillshade van het DHM en bevinden zich heden onder nog bestaande dennenbossen.

In hoeverre de sporen van landgebruik voorafgaandelijk aan het ontstaan van de zandduinen nog doorlopen is niet gekend. Op basis van de uitgevoerde proefsleuf kan het zijn dat deze nog verder doorlopen in oostelijke en noordelijke richting.

- *Zijn er aanwijzingen voor nederzettingsterreinen in het plangebied? Zo ja: uit welke periode dateren deze, en waren ze tijdelijk of permanent?*

Nvt.

- *Zijn er aanwijzingen voor continuïteit of fasering van de nederzetting en/of structuren?*

Nvt.

- *Welke elementen kunnen bijdragen tot de kennis van de economische en sociale relaties in de verschillende perioden/fasen?*

Nvt.

- *Wat is de relatie van de vindplaats tot deze in de ruimere omgeving?*

Nvt.

- *Zijn er aanwijzingen voor andersoortig gebruik van het terrein (anders dan bewoning)? Zo ja: uit welke periode dateren deze, en waren ze tijdelijk of permanent?*

Tijdens het onderzoek werden sporen aangetroffen die in verband staan met de ontginning van de heide en het aanplanten van de dennenbossen vanaf de 19de eeuw.

In het noordelijke deel van het onderzoeksgebied werden resten aangetroffen van landgebruik, of landverbetering die plaatsvond voorafgaandelijk aan het ontstaan van de aanwezige landduinen. Hun datering is niet gekend. Evenmin is geweten of het hier een eenmalige gebeurtenis betrof of een langdurig gebruik van het terrein.

- *Zijn er sporen van ambachtelijke activiteiten?*

Nvt.

- *Zijn er sporen van agrarische activiteiten?*

Het zou kunnen dat de sporen in het noordelijke deel van het terrein kunnen worden geïnterpreteerd als ploegsporen.

- *Zijn er sporen van landgebruik (perceelsindeling, wegen, akkers, grondstofwinning...)?*

Nvt.

- *Wat is de impact van de geplande werken? Is er mogelijkheid tot behoud in situ?*

Op basis van het uitgevoerde onderzoek, kunnen we concluderen dat de werken een negatieve impact zullen hebben op de oorspronkelijke bodemopbouw ter hoogte van de nieuwbouw, de aan te leggen verhardingen en wegen en ter hoogte van de nieuw te realiseren wadi.

4. Kennisvermeerderingspotentieel van het projectgebied

Op basis van de uitgevoerde onderzoeken blijkt dat het projectgebied een laag potentieel op kennisvermeerdering bevat. De enige sporen die enige bijkomende informatie kunnen opleveren bevinden zich in het noordelijke deel van het onderzochte terrein. Hier werden sporen van landverbetering of landbewerking aangetroffen die het ontstaan van de aanwezige landduinen pré-dateren. Echter is hun ouderdom niet gekend. De enige manier om de ouderdom te achterhalen is door een OSL-datering uit te voeren op de aanwezige landduinen. Echter lijkt ons dit in het kader van

de geplande werken en door het ontbreken van andere relevante archeologische sporen niet opportuun op dit moment.

5. Programma van maatregelen

Er werd een vooronderzoek met en zonder ingreep in de bodem uitgevoerd, dat aangaf dat er geen bijkomende maatregelen nodig geacht werden in het kader van de geplande werken. Dit vooronderzoek werd uitgevoerd conform de bepalingen in de Code van Goede Praktijk en bestond uit een landschappelijk bodemonderzoek en een prospectie met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven. Al het vooronderzoek dat noodzakelijk is om met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aanwezigheid en waarde van archeologisch erfgoed werd uitgevoerd.

De impact van de geplande werkzaamheden werd getoetst aan de gekende reeds verstoorde en reeds onderzochte zones, de gekende geologische, bodemkundige en ecologische kenmerken en de gekende archeologische en historische waarden (zie verslag van resultaten van het vooronderzoek).

Belangrijk in de afweging van de noodzaak voor verder vooronderzoek zijn het ontbreken van enige vondsten en/of belangrijke archeologische sporen tijdens het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek en het beperkte potentieel op kennisvermeerdering.

Naar aanleiding hiervan zijn geen verdere maatregelen vereist. Daarom wordt geen programma van maatregelen opgemaakt. Deze beslissing steunt op onderstaande redenering.

De afweging of verder vooronderzoek noodzakelijk is, gebeurt op volgende wijze:

Na iedere fase in het vooronderzoek volgt verder vooronderzoek, zonder ingreep in de bodem of met ingreep in de bodem, indien op basis van de reeds uitgevoerde fase(s) van het vooronderzoek onvoldoende informatie gegenereerd is om:

- *de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende te staven*

Tijdens het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek werden sporen aangetroffen die te dateren zijn in de nieuwste tijd. Het betrof allemaal sporen die geen potentieel op kennisvermeerdering bevatten met betrekking tot het onderzochte terrein of de omgeving van het projectgebied. De enige sporen met een potentieel op kennisvermeerdering betreffen oudere sporen van landverbetering of landgebruik. Echter betreft het hier geïsoleerde sporen zonder enige vorm van context. Verdere onderzoeken en kosten in het kader van de huidig geplande werken zijn naar onze mening niet opportuun

- *een gemotiveerde uitspraak te doen over het al dan niet moeten nemen van maatregelen*

Gezien het ontbreken van mogelijke archeologische resten met een hoog potentieel aan kennisvermeerdering die door de geplande werkzaamheden zullen worden verstoord, dienen geen verdere maatregelen genomen te worden.

- *een plan van aanpak voor een archeologische opgraving op te maken*

Er dient geen archeologische opgraving plaats te vinden in het projectgebied.

- *een plan van aanpak voor een behoud in situ op te maken*

Er dient geen plan van aanpak gemaakt te worden voor een eventueel behoud in situ.

Op basis van het uitgevoerde vooronderzoek kunnen we besluiten dat er voldoende informatie is gegenereerd om een te bekrachtigen nota op te maken die het ontbreken van potentieel op kennisvermeerdering afdoende staat.